

La llegítima a Catalunya: qui pot reclamar-la i com es calcula

A Catalunya, la llegítima és un dret de crèdit que reconeix la llei a determinats familiars per obtenir un valor econòmic o patrimonial de l'herència d'una persona difunta, amb independència del que aquesta hagi decidit en el seu testament.

En paraules del llibre quart del Codi civil de Catalunya: *“La llegítima confereix a determinades persones el dret a obtenir en la successió del causant un valor patrimonial que aquest els pot atribuir a títol d’institució hereditària, llegat, atribució particular o donació, o de qualsevol altra manera”*.

Per tant, deixar tots els béns a un dels fills o nomenar hereva la parella no significa que els altres familiars amb dret a llegítima quedin necessàriament sense rebre res.

Conèixer qui pot reclamar-la, com es calcula i qui ha de pagar-la resulta essencial tant per preparar un testament com per gestionar una herència. Aquestes regles s'apliquen a les successions regides pel dret civil català.

SER LEGITIMARI NO ÉS EL MATEIX QUE SER HEREU

La llegítima no converteix automàticament qui hi té dret en hereu ni en copropietari de cada immoble de l'herència. Li permet exigir el valor patrimonial que legalment li correspon.

Per exemple, una persona pot nomenar hereu un dels seus fills i deixar als altres únicament la seva llegítima. Aquests conservaran el dret a percebre-la, però no per això tindran necessàriament una participació en cada habitatge o compte bancari del difunt.

Aquest dret neix en el moment de la defunció. Per tant, **els fills no poden exigir el pagament de la seva llegítima mentre els seus progenitors viuen**.

QUI TÉ DRET A LA LLEGÍTIMA A CATALUNYA

Els primers cridats a la llegítima són **els fills, a parts iguals**. En determinats supòsits, els seus descendents ocupen el seu lloc per dret de representació. Així ocorre, per exemple, quan un fill ha mort abans que el progenitor: els seus fills poden repartir-se la llegítima que hauria correspost *al seu pare*.

Si el difunt no deixa descendents que li hagin sobreviscut, **són legitimaris els seus progenitors**. Si viuen tots dos, els correspon per meitat; si només en viu un, aquest rep la llegítima íntegra. La llei exclou el dret a *la llegítima* dels progenitors quan existeixen descendents que han estat justament desheretats o declarats indignes.

El cònjuge i la parella estable no són legitimaris a Catalunya, encara que poden tenir altres drets successoris. Tampoc no ho són els germans ni els nebots.

COM ES CALCULA LA LLEGÍTIMA?

La llegítima global equival a **una quarta part de la base de càlcul que estableix la llei**. Aquest 25 % correspon al conjunt dels legitimaris, no a cadascun d'ells.

Per determinar-la, l'article 451-5 del llibre quart del Codi civil de Catalunya estableix aquestes operacions:

1. **Valorar tots els béns de l'herència en el moment de la defunció.**
2. **Descomptar els deutes i les despeses de l'última malaltia, enterrament o incineració.**
3. **Afegir les donacions i altres transmissions gratuïtes computables** realitzades durant els deu anys anteriors a la defunció, exclosos els regals habituals o liberalitats d'ús. Les donacions imputables a la llegítima s'inclouen amb independència de la seva data.
4. **Aplicar el 25 % a la quantitat resultant** i determinar després la llegítima individual.

Per tant, el càlcul no sempre es pot fer mirant únicament els béns que queden en morir. També pot ser necessari revisar donacions anteriors, a les quals s'apliquen les regles de valoració previstes legalment.

Exemple pràctic: una herència amb tres fills

Una persona mor deixant béns valorats en **420.000 euros** i deutes i despeses deduïbles per **20.000 euros**. Té tres fills vius i no existeixen donacions computables ni altres circumstàncies que alterin el repartiment.

<i>Concepte</i>	<i>Import</i>
<i>Valor dels béns</i>	420.000 €
<i>Deutes i despeses deduïbles</i>	-20.000 €
<i>Base de càlcul</i>	400.000 €
<i>Llegítima global: 25 %</i>	100.000 €
<i>Llegítima individual de cada fill</i>	33.333,33 € aproximadament

Si un dels fills ha estat nomenat hereu, també es compta per calcular les llegítimes individuals. El que ha rebut com a herència s'imputa, com a regla general, a la seva llegítima: **no s'afegeix automàticament una altra quantitat per aquest concepte**.

COM INFLUEIXEN LES DONACIONS FETES EN VIDA

Cal distingir dues qüestions: que una donació es tingui en compte per calcular la llegítima global i que es consideri un avançament de la llegítima de qui la va rebre.

No totes les donacions a un fill es descompten automàticament de la seva llegítima. Són imputables, entre d'altres, les realitzades expressament a compte d'aquesta. A més, llevat de disposició contrària del donant, la llei considera imputables les donacions als fills per adquirir el seu primer habitatge o emprendre una activitat professional o empresarial que els proporcionï independència personal o econòmica.

Per això, abans de calcular el que queda per pagar a cada legitimari, convé revisar les escriptures i la finalitat dels lliuraments realitzats en vida.

QUI HA DE PAGAR-LA I COM POT FER-HO

L'hereu respon personalment del pagament de la llegítima. Com a regla general, pot optar per satisfer-la en diners, encara que no n'hi hagi a l'herència, o amb béns hereditaris, respectant les disposicions del difunt i els requisits legals.

Això permet, per exemple, que l'hereu conservi un habitatge i pagui en diners als legitimaris, sense necessitat de dividir-ne la propietat.

Si un legitimari ha rebut menys del que li correspon, pot tenir dret a reclamar la diferència mitjançant el **suplement de llegítima**, amb les excepcions previstes legalment.

EL TERMINI PER RECLAMAR LA LLEGÍTIMA

La pretensió per exigir la llegítima i el seu suplement **prescriu, com a regla general, als deu anys de la defunció**. Tanmateix, existeixen supòsits de suspensió que s'han de revisar, especialment quan la reclamació es dirigeix contra un progenitor del legitimari.

Aquest termini no s'ha de confondre amb el d'altres accions successòries. Per exemple, la impugnació d'un desheretament té un termini de caducitat de quatre anys des de la mort del testador.

Abans d'acceptar una liquidació o signar una renúncia, és aconsellable comprovar el testament, el valor dels béns, els deutes i les donacions anteriors. El percentatge legal és només el punt de partida: determinar correctament la base i el que ja ha rebut cada persona pot canviar el resultat.